

ULUSLARARASI İLİŞKİLERİ DİNLEMEK
Müzik ve Uluslararası İlişkiler

DERLEYENLER
UMUT YUKARUÇ - CEREN GÜRSELER

ULUSLARARASI İLİŞKİLERİ DİNLEMEK

Müzik ve Uluslararası İlişkiler

Derleyen: Umut Yukaruç - Ceren Gürseler

Yazarlar: Alptekin Keskin, Batuhan Parmaksız, Betül Özyılmaz Kiraz, C. Akça Ataç, Ceren Gürseler, Didem İşçi Kuru, Ece Zeynep Gerçek, Emre Metin Bilginer, Eylem Özkaya Lassalle, Hakan Kırıyıcı, Hakan Övünç Ongur, Mehmet Atilla Güler, Mehmet Evren Eken, Osman Ergül, Ömer Atagenç, Poyraz Çini, Senem B. Çevik, Tunca Arıcan, Umut Yukaruç, Yavuz Yıldırım

Nika Yayınevi - 215

1. Baskı: Ekim 2023

ISBN: 978-625-7653-91-6

Sertifika No: 48850

Kapak Tasarımı: Aycan Kurt

Sayfa Düzeni: İlhan Ulusoy

© Bu kitabın basım, yayın, satış hakları © Nika Yayınevi Basım Yayın Matbaacılık Dağıtım Reklam Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, mekanik, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz.

Baskı ve Cilt: Bizim Büro Matbaacılık

Sertifika No: 42488

Nika Yayınevi

Kültür Mah. Dr. Mediha Eldem Sokak No 55/2 Kızılay-Ankara

T: 0312 433 71 15

www.nikayayinevi.com.tr

info@nikayayinevi.com.tr

ULUSLARARASI İLİŞKİLERİ DİNLEMEK Müzik ve Uluslararası İlişkiler

DERLEYENLER
UMUT YUKARUÇ - CEREN GÜRSELER

Nika Yayınevi

☐ İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 7

SENFONİK MİLLİYETÇİLİKTEN OPERATİF MİLLİYETÇİLİĞE: BEETHOVEN’İN
İZİNDEKİ WAGNER, DEBUSSY VE DÜNYA SAVAŞLARI 15

Mehmet Evren Eken - Eylem Özkaya Lassalle

“ÇİFTLİĞİ SEV. ARDINDA ÇÖPÜNÜ BIRAKMA”: GLASTONBURY MÜZİK
FESTİVALİ VE SINIR ÖTESİ SEVGİ POLİTİKALARI..... 49

C. Akça Ataç

ÇATIŞMALARIN DÖNÜŞÜMÜNDE MÜZİK:
İŞLEVLER, UYGULAMALAR VE SINIRLILIKLAR 63

Betül Özyılmaz Kiraz

GÜNEY AFRIKA CUMHURİYETİ: ÖTEKİNİN ÖTEKİSİ VE KİMLİK İNŞAASINDA
HEAVY METAL 81

Ceren Gürseler

İYİ AKŞAMLAR AVRUPA, JEOPOLİTİKA BAŞLASIN!
(Good Evening Europe, Let The Geopolitics Begin!) 105

Poyraz Çini - Umut Yukaruç

“EUROVİSİON ŞARKI YARIŞMASI:
VİTRİNİN ÖTESİNDE KİMLİK VE SİYASAL” 139

Didem İşçi Kuru - Batuhan Parmaksız

BİR KİMLİK OLARAK TÜRKÇE SÖZLÜ MÜZİĞİN
EKONOMİ-POLİTİK EVRİMİ: İÇERİSİ/DIŞARISI 163

Hakan Övünç Ongur - Ece Zeynep Gerçek

MÜZİĞİN POPÜLİST PARTİLER TARAFINDAN ARAÇSALLAŞTIRILMASI:
DONALD TRUMP’IN SEÇİM MİTİNGLERİNDE POPÜLER ŞARKILARI
İZİNSİZ KULLANMASI 183

Emre Metin Bilginer

MÜZİKALLER; BİR “YUMUŞAK GÜÇ” ARACI 197

Osman Ergül

YAKIN ÜLKELER, UZAK KOMŞULAR: KÜLTÜREL DİYALOG VE MÜZİK.....	221
Senem B. Çevik	
TÜRK ROCK MÜZİĞİNDE SAVAŞ KARŞITLIĞI: “SİLAHINI AL, HUZURUMU VER MR. BROWN”	237
Mehmet Atilla Güler - Yavuz Yıldırım	
KÜRESEL İKTİDAR AYGITLARINA KARŞI SOSYALİST ÖFKE: RAGE AGAINST THE MACHINE’İN SİYASAL SÖYLEMİ.....	263
Ömer Atagenc	
MÜZİĞİN POLİTİKLEŞMESİNDE TERÖRİZM VE YENİ KARŞI HAREKETLER.....	279
Hakan Kıyıcı	
MÜZİK SEKTÖRÜNÜ ETKİLEYEN KÜLTÜR POLİTİKALARININ TARİHSEL ARKA PLANI: AB VE TÜRKİYE ÖRNEKLERİ.....	299
Tunca Arıcan	
KÜLTÜREL DİPLOMASİ, MÜZİK VE MEDYA İLİŞKİSİ: KORE KÜLTÜR MERKEZİ ÖRNEĞİ.....	319
Alptekin Keskin	
YAZARLAR HAKKINDA	339

□ ÖNSÖZ

“Playing music saves my life. Every day it saves my life.
When I’m able to write a riff, write some lyrics, stuff like that.
It’s a way I connect with the world”.

James Hetfield

“Our role is to widen the field of discussion, not to set limits in accord
with the prevailing authority”.

Edward W. Said

Uluslararası İlişkiler (Uİ) disiplini savaş olgusu ile yakından bağlantılıdır. Uİ, Birinci Dünya Savaşı çıkışlı olup İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş dönemiyle ve ilgili siyasetle şekillenmiştir. Bu süreçte ana akım çalışmalar daha çok güvenlik odaklı olmuştur. Jargon, teoriler, akademik tartışmalar, siyasi tartışmalar askeri konular temelinde şekillenmiştir. Fakat belli bir dönem sonra uluslararası ilişkilerin çeşitlenmesiyle, aktörlerin niceliğinin ve niteliğinin artması ile yeni, savaşın yanı sıra farklı kavram ve konular disiplinin ve uluslararası ilişkilerin gündemine girmiştir. Diğer bir ifadeyle Soğuk Savaş’ın bitmesi, 11 Eylül terör saldırıları gibi önemli gelişmelerin sonrasında oluşan konjonktürün de etkisiyle kültür, insan hakları gibi soft başlıklar Uİ’nin ve uluslararası ilişkilerin gündeminde üst sıralara taşınmıştır. Mevcut dönemde Uİ’de güvenliğe dayalı askeri bakış açısının yanında birçok farklı alandan görüşler çevresinde akademik çalışmalar yapılmakta, dersler verilerek lisans ve lisansüstü öğrencilere yenilikler tanıtılmaya çalışılmaktadır. Kültür bu başlıklardan biridir.

Kültür ve Uİ çalışmaları, giderek akademide artmaktadır. Sadece yüksek kültür alanları değil aynı zamanda popüler kültür ürünleri de Uİ’nin inceleme alanına girmiştir. Disiplinlerarası özellikler taşıyan bu çalışmalar sıklıkla siyaset biliminin diğer alanlarından ya da medya çalışmalarından yararlanmış, Antonio Gramsci, Stuart Hall gibi düşünürlerin fikirlerini kullanarak

ve hatta kimi zaman onları geliştirerek Uİ disiplinine katkıda bulunmuş ve zenginleştirmiştir. Bu alanda yapılan çalışmalar konusunda hepsini buraya yazmamız tabii ki mümkün değil. Fakat Routledge'ın kitap serisi olarak yayınladığı *Popular Culture and World Politics*, birçok yayına ev sahipliği yapmaktadır. Bu kitap serisinde televizyon dizileri, sinema, belgeseller, popüler edebiyat ve moda gibi popüler kültürün çeşitli alanları Uİ nezdinde çalışılmıştır.

Kültürün en önemi öğelerinden olan müzik ise Uİ'de yavaş yavaş kendine incelenme alanı bulmaya başlamıştır. Ana akım çalışmalarda henüz hak ettiği yere gelememiştir. Bu kitap ile literatürdeki eksikliğin doldurulması amaçlanmıştır. Heavy Metal, Rap Metal, Türkçe müzik, müzikaller gibi farklı türlere bu çalışmada yer verilmiş ve söz konusu türlerin Uİ ile ilişkisi olduğu gösterilmiştir. Müziğin evrensel olmasından hareketle Türkiye, ABD, Güney Afrika Cumhuriyeti, İsrail, Ermenistan, Yunanistan, Rusya, Ukrayna ve Avrupa Birliği (AB) gibi aktörlere odaklanarak dünyanın farklı bölgelelerinden müziğe dair örnekler seçilmiş; özellikle siyaset ile bağlantısı incelemeye Uİ ile müziğin ilişkisi olduğu gösterilmiştir. Dolayısıyla Batı merkezli ya da Avrupa merkezli bir çalışma olmamasına dikkat edilmiştir. Uİ, kökeni itibarıyla Batı çıkışlı bir disiplin olup ilerleyen dönemlerde gerek inceleme, çalışma alanı olarak gerekse post-koloniyalizm gibi ses getiren çalışmalar olarak çeşitliliğe gitmiştir. Söz konusu çeşitliliğe bu çalışmada yer verilmeye çalışılmıştır.

Elinizde tuttuğunuz kitap Uİ'ye, uluslararası ilişkilere farklı açıdan bakan yazarların uluslararası ilişkileri dinlemelerinin, farklı okumalarının ve müziğe olan tutkularının bir sonucudur. Uluslararası ilişkileri, dış politikayı, iç politikayı müzik kapsamında değerlendirerek farklı çalışmalara imza atılmıştır. Müziğin, müzik gruplarının siyaset ile ilişkisi farklı açılardan okuyucunun dikkatine sunulmuştur. Dolayısıyla okuyucuya farklı bir bakış açısının sunulması amaçlanmıştır. Müziğin hayatta sahip olduğu önemin siyaset ve kimlik oluşması gibi farklı alanlarda da farklı coğrafyalarda da geçerli olduğu gösterilmek istenmiştir.

Mehmet Evren Eken ve Eylem Lassalle, 19. Yüzyılda ulusçuluk akımlarından etkilenen Avrupa'da müziğin de bu etkilenmeden kendisine pay çıkardığını belirtmektedirler. Yazarlar, hem Almanya'daki hem de Fransa'daki romantik akımların nasıl milliyetçilikle iç içe geçtiğini, bu akımlardan etkilendiğini gibi aynı zamanda milliyetçilik akımlarını da etkilediği üzerinde durmuşlardır. Çalışmalarında Wagner ve Alman milliyetçiliği, Alman romantizminden etkilenen veya ona karşı olan Fransız müzik okullarındaki ideolojik akımlar gibi milliyetçilik, siyaset ve müzik arasındaki ilişkiler ortaya konmuştur.

C. Akça Ataç, Birleşik Krallık'ta düzenlenen önemli ve dünyaca ünlü Glastonbury Festivali'ni uluslararası ilişkiler çerçevesinde duyguların üretilmesi ve paylaşılması kapsamında incelemektedir. Uluslararası ilişkilerin, dış politikanın duygu ve düşüncelerle yayılabileceği ve uluslararası festivallerin bu bağlamda rol oynayabileceği üzerinde durmaktadır. Bu çalışmasında müziğin, festivallerin kişilerarasını uluslararasılaştıran bir araç olduğu kaydedilirken popülist sağ politikaların yarattığı yıkıcı/duygusal sonuçların üstesinden gelme de müzik festivallerinin önemine dikkat çekmektedir.

İstikrara doğrudan etkisi nedeniyle çatışma çözümü, çatışma-şiddet olgusu akademik çalışmalarda önemli bir yer teşkil etmektedir. Betül Özyılmaz Kiraz, müziğin söz konusu alanlarda etkisini işlev, uygulama ve sınırlılıklar kapsamında incelemektedir. Filistin-İsrail sorununda, Bosna'daki çatışmada ve Kıbrıs uyuşmazlığında çözüm aşmasında müziğin rolü olabileceğini kaydeden Kiraz, bu rolün sınırlı olabileceğinin altını çizmektedir. Ayrıca çokkültürlülük kapsamında iki toplum arasında ilgili girişimlerin anlamlı olabileceği ifade edilmektedir.

Afrika çalışmaları, Uİ'de ana akım olmaya yaklaşıırken Türkiye'de de her geçen gün ilgili çalışmalar artmaktadır. Bu kitapta ise Ceren Gürseler, müziğin "ötekisi" Heavy Metal müzik kapsamında Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki Heavy Metal scene'e odaklanmaktadır. Heavy Metal camiası içinde "öteki" nitelendirmeleri incelenerek Uİ çalışmalarında Afrika ülkelerinin algısı ve tanıtılması sorgulanmaktadır. Ayrıca Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Afrikaner kimliğinin oluşmasında, Siyah ve Beyaz Afrikalı kimliğinin oluşmasında ve algılanmasında, metalhead'ler arasındaki ilişkilerde scene'nin etkileri incelenmektedir.

Poyraz Çini ve Umut Yukaruç, Türkiye'deki gerek siyasi gerek kültürel tartışmalarda da gündemde yerini alan Eurovision'u uluslararası ilişkiler, siyaset ve eleştirel jeopolitik kapsamında değerlendirmektedir. Çalışmada özel olarak Rusya-Ukrayna geriliminin Eurovision'a yansımalarına odaklanılarak Eurovision'un uluslararası siyasetin ayrılmaz parçası olduğu ifade edilmektedir. Eurovision, Moskova-Kiev geriliminin kültürel çatışma alanı olarak karşımıza çıkmakta olup Ukrayna'nın Avrupa merkezli ve Rusya'yı "ötekileştiren" yaklaşımına sahne olmuştur.

Didem İşçi Kuru ve Batuhan Parmaksız, Eurovision'un kimlik ve siyaset ile arasındaki ilişkiden hareketle AB kapsamında değerlendirilmelerde bulunarak söz konusu yarışmada AB'nin kimlik, kültür ve siyaset üzerindeki belirleyici rolünün altını çizmektedir. "Ütopik bir Avrupa vizyonu" sunulması bağlamında okuyucunun dikkati Eurovision'ın siyasi etkilerine çekilmeye çalışılmaktadır. Aynı zamanda "düşman" veya "öteki"nin AB ta-

rafından ilan edilebileceği belirtilerek müzikte de siyasetin belirleyici unsur olduğu vurgulanmaktadır.

Hakan Övünç Ongur ve Ece Zeynep Gerçek, Türkçe sözlü müziği kimlik inşası açısından ele almaktadır. Türkçe sözlü müziğin uluslararası konumlandırmanın bir parçası olduğu ifade edilmektedir. Ulus markalama (nation-branding) ile de bağlantı kurularak Türkiye’de oto-Oryantalizme rastlanıldığı kaydedilmektedir. Bu tablo politik-ekonomi ile ilişkilendirilerek Eurovision ve Olympia konserlerinden örnekler incelenerek Türkçe sözlü müziğin “içerisi” ve “dışarısı”na yönelik araç olarak kullanılabildiği gözler önüne serilmektedir.

Emre Metin Bilginer; Uİ’de ve uluslararası ilişkilerde ses getiren, oldukça tartışmalı olan ABD eski Başkanı Donald Trump’ı başkanlık koltuğuna taşıyan seçim kampanyasında ve Joe Biden karşısında yarıştığı seçimdeki kampanyasında müziğin rolünü incelemektedir. Trump’ın seçtiği şarkıların popülist gündeminde araç olarak kullanıldığını kaydeden Bilginer, Trump’ın göçmen ve eşcinsel sanatçıların eserlerini kullandığını ve aynı zamanda elitlere karşı halkın yanında olduğu mesajını vermeye çalıştığını vurgulamaktadır.

Yumuşak güç Uİ’de ve uluslararası ilişkilerde sıklıkla başvurulmuş bir araç ve incelenen bir unsuru teşkil etmektedir. Osman Ergül, bu önemli konuyu müzikaller kapsamında değerlendirmektedir. Müzikallerin yumuşak güç olduğunu kaydeden Ergül, örnek olarak Amerikan müzikallerini kullanmaktadır. Hair gibi müzikallere yer verilen çalışmada dış politika kapsamında eserler incelenmektedir. Söz konusu eserlerin dönemin Amerikan dış politikası perspektiflerini yansıtabildiklerine dikkat çekilmektedir.

Senem B. Çevik; müziği Türkiye’nin İsrail, Yunanistan ve Ermenistan ilişkileri kapsamında ve kültürel diyalog bağlamında değerlendirmektedir. Türkiye’nin üç komşusu ile tarihe dayanan bir müzikal ortak geçmişe bulunmasına rağmen toplum katında bütünüyle etkileşimin gerçekleşmesinden uzak bir noktada olduğumuza dikkat çekmektedir. Örneğin İsmail Cem-Yorgo Papandreu döneminin Türk-Yunan yakınlaşmasında Türkiye’de Yunan müziğinin popülerite kazanmasının istisna olduğunu ifade etmektedir.

Mehmet Atilla Güler ve Yavuz Yıldırım, savaş karşıtlığını Türk Rock müziği kapsamında incelemektedir. Türk Rock müziğinin siyasi söyleminin ulusal ve uluslararası konuları gündemine aldığını fakat kolektif hareketi oluşturamadığı belirtilmektedir. Çalışmada Türk Rock müziğinin önemli temsilcileri olan Bulutsuzluk Özlemi, Kesmeşeker, mor ve ötesi gibi gruplar örnek olarak incelenmektedir.

Ömer Atagenç, Rap Metal’in öncü gruplarından Rage Against the

Machine'nin (RATM) müziğinde siyaseti inceleyerek grubun Amerikan iç ve dış siyasetinin yapıtaşlarına, uluslararası ilişkilere yeni bir sorgulama getirdiğini kaydetmektedir. RATM'nin şarkılarının, video kliplerinin ve söylemlerinin analiz edildiği çalışmada grubun emperyalizm, ırkçılık karşıtlığı ve sosyalist muhalifliği incelenmektedir. Örneğin Kara Panterler'in gerek Amerikan iç politikasında gerekse uluslararası mücadelede yarattığı etki RATM'nin şarkıları kapsamında değerlendirilmiştir.

Hakan Kıyıcı, müziğin siyasallaşmasını terörizm ve yeni karşı hareketler bağlamında değerlendirmektedir. Terör saldırıları düzenleyen grupların gerek sosyal gerek siyasal meşrulaştırma için müziği araç olarak kullandıklarını kaydeden Kıyıcı, terör örgütlerinden el-Kaide ve IŞİD örneklerini okuyucunun dikkatine sunmuştur. Özellikle aşırı sağ ve fundamentalist grupların müzikle "terör şiddet kapasitelerini" sürdürdüklerinin altını çizmektedir.

Tunca Arıcan, kültürel politikaların müzik sektörünü etkilemesinden hareketle AB ve Türkiye örneklerini karşılaştırarak söz konusu politikaların arka planını COVID-19 ile mücadele kapsamında incelemektedir. Müziğin kültür politikalarından bağımsız değerlendirilemeyeceğini kaydeden Arıcan, AB'nin COVID-19 pandemisi gibi kimi kriz zamanlarında sanatçıların ve kültür üreticilerinin maruz kalabilecekleri sorunlara önceden müdahale ettiğini Türkiye'nin ise konser ve festival iptalleri ve saat kısıtlaması yönünde politika izlediğini okuyucunun dikkatine sunmaktadır.

Alptekin Keskin, Kore'nin başlıca kültürel diplomasi aracı olan K-Pop kapsamında incelemelerde bulunarak Türkiye'de faaliyet gösteren Kore Kültür Merkezli değerlendirmeler yapmaktadır. Güney Kore devleti ve hükümetleri tarafından desteklenen Merkez ve faaliyetleri çalışmada Merkez'in YouTube sayfası üzerinden incelenmektedir. Kültürel ihraç ürünlerinin diplomasiye önemli yer tuttuğu okuyucuya aktarılmaktadır.

Son olarak, bu kitabı hazırlarken çokça bilgi edindiğimizi ve keyif aldığımızı söylemek UI'ye ve müziğe verdiğimiz önemin, değerın göstergesi olarak tarafımızca okuyucuya mesajımızdır. Çalışmamıza katkıda bulunan tüm yazarlarımıza ilgileri, destekleri ve emekleri nedeniyle teşekkür etmeyi borç bilmekteyiz. Okuyucunun kitaptan en az bizler kadar keyif almasını, UI'yi "dinleyebilmesinde" bu kitabın yardımcı olmasını umuyor ve her daim müzikle renklenen bir hayat diliyoruz.

Umut ve Ceren

